

Доктор Керолайн Старді Коллс
Центр археології
Стаффордширського університету,
науковий центр
Leek Road,
Stoke-on-Trent ST4 2DF
+44(0) 1782 295930
c.sturdy-colls@staffs.ac.uk

Єврейська спадщина Рогатина
rohatynjewishheritage.org

21 липня 2016

Наш вихід. ном.: ST16-078

Дорогі Джей і Марла,

Re: Запит на пропозицію неінвазивного археологічного дослідження з визначення меж місць масових поховань часів Другої світової війни в Рогатині, Україна

Дякуємо Вам, що дозволили Стаффордширському університетові надати Вам пропозицію щодо обстеження масових поховань часів Голокосту в Рогатині, Україна. Дякую також за надання такого вичерпного огляду історії Рогатина часів Другої світової війни, а також місць, у яких ймовірно розташовані масові поховання.

На підставі наданої Вами інформації та початкових кабінетних досліджень, я розробила проект пропозиції, який, я вважаю, забезпечить найбільші шанси виявлення меж масових поховань, описаних в листі-запиті. При підготовці цієї пропозиції я взяла до уваги необхідність встановлення точного місцезнаходження та захисту місць масових поховань, водночас забезпечуючи їхню недоторканість під час цього. Таким чином, я рекомендую неінвазивний підхід до їх дослідження. У відповідності до проекту Єврейської спадщини Рогатина та їх місцевих домовленостей щодо захисту масових поховань і кладовищ в Рогатині, я також рекомендую такий підхід, який сприяє залученню місцевого керівництва та волонтерів. Повна пропозиція міститься нижче.

Кошторис проекту, у загальному підсумку це £16,717, включає в себе витрати на проведення архівних досліджень та польових робіт, а також написання звіту в кінці проекту. Розбивка витрат і будь-яких винятків включена в цей лист. Додатковий кошторис витрат на суму £2,100 надається відповідно до запиту на проведення польових робіт на єврейському кладовищі, якщо Ви вирішите включити це дослідження відразу після первинної польової роботи на південному і північному меморіальних місцях.

Я сподіваюся, що ця пропозиція Вам підійде, і з нетерпінням очікую почути Вашу відповідь найближчим часом. Якщо є які-небудь невеликі аспекти, щодо яких Ви хотіли б внести зміни, то дайте мені знати. Крім того, Університет вимагає підготовки формального договору з викладом умов фінансування до моменту передачі коштів та початку роботи. В рамках цього договору ми хотіли б долучити графік платежів, який Вам підходить, а також графік роботи. Будь ласка, зверніть увагу, що через інші зобов'язання по проектам найранішою датою для завершення роботи може бути весна 2017. Я з нетерпінням чекаю подальшого обговорення цієї пропозиції з Вами. Будь ласка, дайте мені знати, якщо я можу надати будь-яку додаткову допомогу.

[Підписано]

Доктор Керолайн Старді Коллс
Доцент і провідний науковець, Центр археології

1. РЕЗЮМЕ

Відповідно до інструкції Єврейської спадщини Рогатина в запиті на пропозицію («RFP», ЗНП) від 1 червня 2016 року, Центр археології Стаффордширського університету у такий спосіб надає проект пропозиції та кошторис для проведення археологічних польових робіт, щоб встановити точне місцезнаходження немаркованих масових поховань в Рогатині, в Україні. Цей документ також містить огляд різних умов, які повинні бути виконані перед подальшими дослідженнями та проведенням польових робіт, а також ряд запитів про надання допомоги, які має забезпечити команда проекту Єврейська спадщина Рогатина. Огляд компетенції команди Стаффордширського університету також включено відповідно до прохання.

2. Короткий опис проекту та його цілі

1 червня 2016 року д-р Керолайн Старді Коллс зі Стаффордширського університету отримала запит на пропозицію (ЗНП) від Єврейської спадщини Рогатина. В цій пропозиції описано, як під час Другої світової війни єврейське населення міста систематично переслідувалося нацистами і їх посібниками. Зокрема «в декількох акціях впродовж 1942 і 1943 років тисячі євреїв із Рогатинського гетто були або депортовані в Белжець, або розстрілювані на вулицях та в лікарні, або відмаршировані до кар'єрів по краях міста і розстріляні там, а потім поховані в братських могилах». Пропозиція містить детальне резюме історії масового насильства по відношенню до єврейських жителів у Рогатині та документально підтверджує невизначеність локалізації навколишніх масових поховань, в яких вони, як повідомляється, були поховані. Цією ЗНП запрошено Стаффордширський університет підготувати пропозицію на проведення археологічних досліджень кількох ділянок у Рогатині для того, щоб із наукової точки зору встановити місця розташування цих масових поховань і розслідувати заяви, зроблені свідками щодо потенційних немаркованих місць поховання.

ЗНП визначає три потенційних місця поховання в межах міста. Більш докладний опис цих ділянок надано в ЗНП, але в короткому підсумку:

- Південні меморіальні маркери – На ділянці сільгоспугідь на південний схід від Рогатина, післявоєнний меморіал вказує на ймовірне місце розташування масового поховання. Проте ЗНП зазначає, що вцілілі свідки не сходяться в думках щодо локалізації місця масових вбивств та поховань у цій області;
- Північні меморіальні маркери – В промисловій зоні на північ від міста, другий меморіал позначає ймовірне розташування масового поховання. Відкриття людських останків робочими, що будували теплицю близько 20 років тому дає можливість припустити, що на цій ділянці можуть існувати непозначені поховання;
- «Нове» єврейське кладовище – ЗНП зазначає, що одне свідчення очевидця стосується євреїв, які були оточені та страчені на єврейському кладовищі на північ від Рогатина.

На підставі спостережень, зроблених спираючись на ЗНП та початкові кабінетні дослідження, в цьому документі запропоновано програму археологічних робіт в Рогатині, яка спрямована на:

- проведення неінвазивного археологічного дослідження та аналіз південного та північного місць масових поховань часів Другої світової війни в Рогатині, Україна;
- чітке встановлення фізичних меж дійсних поховань на цих об'єктах та надання оцінки невизначеності розташування меж на кожній ділянці, якщо вони не можуть бути встановлені чітко;
- публікація звіту, що міститиме дані та результати аналізу, а також зроблені висновки.

На прохання Єврейської спадщини Рогатина додатковий проект, щодо дослідження можливості того, що масові поховання можуть існувати на єврейському кладовищі на північ

від міста, також описано нижче. Якщо цей проект буде схвалений, він теж матиме цілі, описані вище.

3. МЕТОДОЛОГІЯ

3.1. НЕІНВАЗИВНИЙ ПІДХІД

Для досягнення цілей проекту пропонується неінвазивне археологічне дослідження. Ця методика була розроблена на основі добре обґрунтованих принципів, які є частиною дослідження місць Голокосту по всій Європі¹, що здійснюється головою проекту, та на підставі специфічних деталей проекту (як зазначено в ЗНП). Використання цілого ряду передових методів обстеження в поєднанні з архівними дослідженнями сприятиме детальному дослідженню потенційних масових поховань, що призведе до нового розуміння масштабів та характеру масового насильства в Рогатині. Неінвазивний підхід також дозволить дослідити ділянки землі необхідної величини в межах кожної з областей огляду (описано нижче), які буде перевірено та запропоновано можливість локалізувати масові поховання не порушуючи землю. Останнє має важливе значення для відповідності закону Галаха, який дуже не схвалює турбування людських останків, похованих у могилах.² Запропонована методика була також розроблена з урахуванням можливих побажань нащадків тих, хто загинув у Рогатині, в тому сенсі, що вона прагне знайти та зафіксувати непозначені масові поховання із метою полегшення їх маркування, захист та поминання в майбутньому.

Щоб повною мірою відповісти на цілі проекту, рекомендується використання зазначених методів на всіх трьох потенційних місцях масових поховань. Більш детальну інформацію щодо кожного методу та підходу можна знайти в розділах 5-7 *Археології Голокосту: підходи і майбутні напрямки*, а отже запропонована польова робота буде спиратися на унікальний, міждисциплінарний підхід, викладений у цій книзі:

Кабінетна оцінка

Ретельна кабінетна оцінка пропонується з метою розгляду свідчень, документів, карт, фотографій, аерофотознімків, супутникових знімків та інших архівних джерел, що вже зібрані Єврейською спадщиною Рогатина. Цей огляд буде проводитися відповідно до вказівок, що містяться в *Археології Голокосту: підходи і майбутні напрямки* та передбачені Королівським інститутом археологів.³ Резюме надається нижче на Малюнку 1. Як відзначається в *Археології Голокосту: підходи і майбутні напрямки*, археологи можуть використовувати історичні матеріали для поінформованого пошуку розташування ділянок, знаходження нової інформації про масштаби та характер насильства, а також забезпечення нового розуміння практик розміщення тіл.⁴ Проведення такого огляду в рамках цього проекту матиме важливе значення та буде надзвичайно корисним, враховуючи невизначеність розташування навколишніх місць масових поховань, що мають стосунок до декількох розправ у Рогатині. Додаткове архівне дослідження буде здійснюватися командою проекту для того, щоб знайти новий матеріал, де це можливо (в рамках бюджету і обмежень проекту). Ця фаза проекту також буде включати в себе детальний аналіз аерофотознімків і карт воєнного часу Рогатина, які будуть долучені до Geographical Information Systems (GIS) (дивись нижче), щоб полегшити аналіз ознак поховання, видимих із повітря, та огляд того, як пейзаж на кожній з ділянок, які будуть обстежуватися, розвивався з плином часу. Більш детальну інформацію про способи, за допомогою яких проектна група аналізуватиме цей матеріал, можна знайти в розділі 5 *Археології Голокосту: підходи і майбутні напрямки*.

Обстеження пейзажу і топографії

Ландшафтне та топографічне обстеження будуть проводитися з використанням поєднання Global Positioning Systems (GPS) та Total Station Electronic Distance Measurers (EDM). Ці пристрої мають можливість фіксувати точні місця розташування на поверхні Землі за допомогою комбінації супутникових сигналів та лазерної технології, а також виготовляти 2-D і 3-D карти, плани та моделі рельєфу. Це дозволяє надзвичайно точно нанести результати

Table 5.1 Suggested methodology for conducting desk-based assessments in advance of archaeological fieldwork at Holocaust sites. (Copyright: Caroline Sturdy Colls)

Suggested methodology for desk-based assessments		
<i>Rationale:</i>		
This methodology will allow the following to be derived:		
Information concerning the historical context of the site in question, e.g. why and how it was constructed, who administered it and how it fitted into the Nazi regime as a whole		
Information concerning the known or 'official' histories of the site in question		
Material concerning the extent and nature of site in question (in the past and present)		
Material that can be compared to archaeological data		
<i>Methods/techniques used</i>	<i>Sources used</i>	<i>Outputs</i>
(a) Documentary research	(a) Scholarly research and historical records located in worldwide archives and libraries including but not limited to witness accounts, plans and architects' drawings; administrative documents, letters, notices, drawings, court transcripts and other evidential material; reports of post-war investigators	(a) Analysis and presentation of primary research material; comparisons of witness plans; cross-reference key dates and information with aerial photographic analysis (below); overlay plans onto aerial images; identify likelihood that features will survive below the ground; identify possible locations of features
(b) Cartographic analysis	(b) Maps (contemporary and modern)	(b) Georectification of maps with other data types (historical and archaeological); map regressions using historic, contemporary and modern maps
(c) Photographic analysis	(c) Ground-based photography; aerial reconnaissance (contemporary and modern); satellite imagery	(c) Dataset of georectified aerial images (contemporary and modern); annotated aerial images; annotated satellite imagery; 3D visualisations of ground-based imagery and aerial images
(d) Analysis of video footage	(d) Video footage recording during World War II and afterwards, including that created by post-war investigators and documentary filmmakers	(d) Identification of possible features and their locations, e.g. structures, mass graves and boundaries; analysis of practices of post-war investigators
(e) Analysis of other forms of media and art	(e) Examples include sculptures, artwork, drawings and models	(e) Identification of the appearance of individual sites and structures. Analysis of stories/events to which the physical evidence relates

Малюнку 1

обстеження сітки координат місцевості на цифрові зображення і карти, які крім того можуть бути перенесені на будь-яку міжнародну систему координат. Ця технологія також може бути використана для детальних субміліметрових топографічних зйомок невеликих районів, щоб виділити будь-які низини або підвищення, що можуть бути пов'язані з похованими останками, які занадто малі, щоб ідентифікувати їх неозброєним оком. Оскільки основною метою проекту Єврейська спадщина Рогатина є визначення місця розташування ймовірних меж масових поховань в Рогатині (в формі, придатній для використання інженерами міста Рогатина та іншими для можливого створення меморіалів, що охоронятимуть межі ділянок), використання Global Positioning Systems (GPS) гарантує можливість надання точних географічних координат, пов'язаних з сіткою координат. Ця інформація буде міститися в остаточному звіті про проект та може бути надана у вигляді файлу GIS, .kml/kmz або (в разі потреби) іншого типу цифрового файлу, сумісного з можливим програмним забезпеченням інженерів міста Рогатина.

Георадар (GPR)

Після того, як видимі останки або ознаки над землею зафіксовано, необхідно буде дослідити останки, що поховані під землею. Археологи тепер мають у розпорядженні ряд геофізичних методів, щоб зафіксувати поховані останки. Різні геофізичні методи підходять для різних досліджень, залежно від характеру місцевості, що досліджується, характеру розшукуваних залишків, загальної мети та часових рамок обстеження, а також від того, чи потрібні дво- або тривимірні дані.

Використання георадара (Ground Penetrating Radar чи GPR) настійно рекомендується для використання на даних ділянках у Рогатині з метою картографування (настільки детально, наскільки це можливо) будь-яких масових поховань. GPR може допомогти схарактеризувати поховані останки шляхом фіксації відображень або загасання електромагнітних сигналів (радар), які безперервно випускаються з блукаючої антени. Ці відображення або загасання спричиняються фізичними властивостями підповерхневих шарів ґрунту та будь-яких останків, похованих в ньому. Ці відображення потім записуються і візуалізуються в дво- та тривимірних графіках даних, які можуть бути проаналізовані з метою визначення наявності, розміру і характеру похованих останків. Перевагою GPR є те, що сигнал, який випромінюється, може поширюватися через більшість матеріалів і, отже, цей метод може бути використаний для бетону та в сільській місцевості, за умови не дуже високої рослинності та невеликої кількості перешкод. Цієї необхідної вимоги потрібно дотриматись на даних ділянках у Рогатині, враховуючи різноманітність їх земельного покриття.

Обробка та аналіз даних

Результати польових досліджень будуть оброблені з використанням ряду програмних пакетів, включаючи Radan (GPR), Geo Office (Surveys) та Leica Geo Suite (GPS). Використовуючи сучасний стан програм Geographical Information Systems (GIS), результати будуть об'єднані в єдиний ресурс, який також включатиме в себе звірений матеріал із фази кабінетного аналізу. Це дозволить завершити інтерпретацію ділянки шляхом порівняння всіх наборів даних, наприклад, сітка координат місцевості після обстежень GPR буде акуратно розміщена на сучасні аерофотознімки, щоб допомогти з аналізом результатів обстеження. Рекомендується адаптувати методіку для відповідності конкретним обставинам кожної з трьох обстежуваних ділянок у наступні способи:

3.2. ПІВДЕННІ МАРКЕРИ МАСОВИХ ПОХОВАНЬ

Огляд ЗНП, наданої Єврейською спадщиною Рогатина, та кабінетне дослідження виявили невизначеність щодо того, чи меморіал точно вказує на розташування братської могили під південними меморіальними маркерами. Є також припущення, що, можливо, тут знаходиться більше, ніж одна братська могила, таким чином існує можливість того, що одна або кілька могил можуть бути немаркованими і незахищеними. З огляду на невизначеність локалізації навколишньої ділянки, характер і протяжність поховань в цій області, подальші дослідження явно необхідні. Тому для цієї області пропонується наступна методика:

Рекомендовано детальне неінвазивне обстеження території, прилеглої до південних меморіальних маркерів. Для включення порушених ділянок ґрунту, видимих на аерофотознімках місцевості, зроблених Люфтваффе в 1944 році, пропонується площа обстеження близько 125 м x 45 м. Ця область обстеження може бути розширена в ході польових досліджень на розсуд археологічної групи на основі первинних результатів.

У рамках обстеження цієї області буде застосована диференціальна кінематична GPS для точної фіксації позицій геофізичної сітки координат, меморіалу, шляхів/доріг/доріжок, відділяючи рослинність та інші видимі надземні подробиці рельєфу. Потім ці дані буде передано до платформи Geographical Information Systems (GIS) для порівняння з сучасними та історичними картами та аерофотознімками. Обстеження георадаром (GPR) проводитиметься від краю до краю цієї ділянки, наскільки це буде потрібно для фіксації та

виявлення будь-яких похованих останків. Це допоможе створити тривимірний запис області зйомки, а також двовимірні графіки даних, які можуть бути накладені на сучасні та історичні карти, аерофотознімки і інші дані обстеження в рамках вищезгаданої платформи GIS. Отримані результати будуть порівнюватися з інформацією, наданою свідками, документами та іншими архівними матеріалами, зібраними на етапі кабінетної оцінки проекту. Це забезпечить найліпші шанси для визначення того, чи існують поховання в межах цієї області, визначення їх точного місця розташування та документування їх габаритних розмірів (довжина, ширина і глибина). Отримані дані будуть задокументовані в остаточному звіті по проекту і забезпечені координатами для того, щоб уможливити в майбутньому маркування будь-яких підтверджених могил, відповідно до цілей проекту Єврейська спадщина Рогатина.

Перегляд ЗНП виявив наступні конкретні питання, які необхідно мати на увазі щодо південної меморіальної ділянки до і під час реалізації вищевказаних методів:

- Пропонований район обстеження знаходиться в сільгоспугіддях. Право власності на землю повинно бути встановлено перед укладанням домовленостей про польові роботи (див. також Розділ 4), а також якомога швидше повинна бути оцінена можливість наявності рослинності або сільськогосподарських культур, що заважатимуть (див. Розділ 4);
- Рослини і огорожа, які становлять частину меморіалу, заважатимуть повному охопленню цієї області за допомогою георадара (GPR). Однак якомога більше даних, наскільки це можливо, буде зібрано на та навколо існуючого меморіалу для того, щоб визначити, чи знаходиться масове поховання повністю або частково під ним (за умови надання для цього дозволу; див. Розділ 4). Виняткова обережність буде застосована для того, щоб не порушити або не пошкодити меморіал під час польових робіт;
- Зміну ландшафту, що сталася в цій області, необхідно буде оцінити в ході кабінетного етапу оцінки проекту. Як видно, ця область історично належала до сільгоспугідь, тому визначення точного характеру цих змін може виявитися складним, оскільки вони можуть бути не задокументовані.⁵ Однак команда Стаффордширського університету буде вдячна, коли команда Єврейської спадщини Рогатина (якщо проект продовжуватиметься) буде в змозі знайти додаткову інформацію стосовно цього на місцевому рівні.
- Очікуваний час обстеження: 3 дні

3.3. ПІВНІЧНІ МАРКЕРИ МАСОВИХ ПОХОВАНЬ

Як і з південним меморіальним місцем, ЗНП стверджує, що точність меморіальних маркерів у цій області не чітка. Крім того, відкриття людських останків близько 20 років тому працівниками, які будували теплицю, та покази свідків наводять на думку про те, що в цій області можуть існувати додаткові поховання. Описаної вище методології буде дотримано на цій ділянці з метою фіксації та ідентифікації будь-яких захоронених останків. Це сприятиме створенню тривимірного запису області зйомки, а також двовимірних графіків даних, які можуть бути накладені на сучасні та історичні карти, аерофотознімки і інші дані обстеження в рамках вищезгаданої платформи GIS. Отримані результати будуть порівнюватися з інформацією, наданою свідками, документами та іншими архівними матеріалами, що були критично розглянуті на етапі кабінетної оцінки проекту. Це забезпечить найкращі шанси на підтвердження того, чи існують поховання в межах цієї області, визначення їх точного місця розташування та документування їх габаритних розмірів (довжина, ширина і глибина). Отримані дані будуть задокументовані в остаточному звіті по проекту та забезпечені координатами для того, щоб уможливити в майбутньому маркування будь-яких підтверджених могил, відповідно до цілей проекту Єврейська спадщина Рогатина.

Огляд ЗНП наданої Єврейською спадщиною Рогатина та початкове кабінетне вивчення показали, що це дослідження, ймовірно, буде більш складним логістично, порівняно з південною ділянкою, в зв'язку із наступними проблемами:

- Промисловий характер місця
- Поточне використання землі
- Зміни та забудова цієї землі протягом тривалого часу.

Через ці проблеми, хоч ділянки відкриті для розслідування й обмежені, за нашими оцінками, для завершення обстеження все-одно потрібно 3 дні. Вкрай важливо, щоб наша команда оглянула об'єкт, а саме північну ділянку на початку польових досліджень для виявлення ділянок, які доступні для обстеження, або які можуть бути доступними для обстеження після очистки ґрунту та видалення рослинності. Може виникнути необхідність перемістити деякі купи сміття або завали цегли, які розташовані всередині досліджуваної області. Було б доречно, якби ці завдання були виконані за місцевої підтримки/робочими, в той час як археологічна команда працюватиме на південній ділянці. Рекомендації з цього питання буде надано місцевим робочим під час планованого відвідування ділянки.

Наступні питання також повинні бути враховані:

- Право власності на землю повинно бути встановлено перед укладанням домовленостей про польові роботи (див. також Розділ 4);
- Рослини і огорожа, які становлять частину меморіалу, заважатимуть повному охопленню цієї області за допомогою георадара (GPR). Однак якомога більше даних, наскільки це можливо, буде зібрано на та навколо існуючого меморіалу для того, щоб визначити, чи знаходиться масове поховання повністю або частково під ним (за умови надання для цього дозволу; див. Розділ 4). Виняткова обережність буде застосована для того, щоб не порушити або не пошкодити меморіал під час польових робіт;
- В межах цієї області обстеження буде використано диференційне кінематичне GPS для точної фіксації місцезнаходження геофізичних сіток координат, де це можливо. Стационарні будівлі поруч з цією ділянкою можуть вплинути на супутникові сигнали в ході обстеження. У цьому випадку фіксацію обстеження буде завершено з використанням EDM Total Station.
- Важливо, що це обстеження також фіксує сучасні особливості в ландшафті, які можуть вплинути на результати GPR, а саме сучасні газові або електричні комунікації, зони парковки, промислових або будівельних відходів або інші приховані ознаки.

3.4. ЄВРЕЙСЬКЕ КЛАДОВИЩЕ

ЗНП показав, що одне відоме свідчення наводить на думку, що, можливо, існувало масове поховання на «новому» єврейському кладовищі на північ від Рогатина. Також відомо, що кладовище було спаплюжено під час Другої світової війни і пізніше. Під час Голокосту нацисти проводили культурний геноцид на єврейських кладовищах – у вигляді перекидання мацев, демонтували їх для використання в будівельних роботах та оскверняли могили – як засіб стирання та переслідування єврейських громад. Деякі кладовища також були згодом використані в якості місць страт. На основі спостережень команди проекту щодо питань культурного та фізичного геноциду на інших єврейських кладовищах в Європі, огляд ділянки, швидше за все, додасть нового розуміння злочинам, вчиненим проти єврейської громади в Рогатині і дозволить дослідити твердження щодо масових поховань. Якщо масове/і поховання буде ідентифіковане, археологічне дослідження дозволить встановити його точні зовнішні межі, що дозволить їх позначити та захистити в майбутньому.

Якщо дослідження буде продовжено, рекомендується додаткове кабінетне дослідження щодо кладовища для того, щоб:

- визначити, чи є якісь додаткові свідчення очевидців або письмові докази існування масових поховань;
- проаналізувати аерофотознімки ділянки більш детально;
- провести карту регресії кладовища;

- визначити місцезнаходження архівних матеріалів, що стосуються культурного і фізичного геноциду на кладовищі.

На підставі цього дослідження потім може бути прийняте рішення щодо того, чи продовжувати вивчення в польових умовах і де саме розмістити сітку координат GPR.

Якщо дослідження буде продовжено, рекомендується шукати докази культурного і фізичного геноциду на кладовищі та фіксувати використовуючи поєднання фотографії, записів DGPS/Total Station та GPR, як зазначено вище в методології. Зокрема, GPR може бути використано для встановлення, чи існують які-небудь масові поховання в районі кладовища та визначити місцезнаходження довоєнних єврейських могил, чиї мацеви переважно вже не на місці. Це відобразиться на графіках даних, що вказують на місце розташування будь-яких виявлених поховань, та на координуванні інформації, яка дозволила б позначити їх відповідно до цілей проекту Єврейської спадщини Рогатина.

При розробці цієї пропозиції бралися до уваги поради, надані в ЗНП стосовно цієї ділянки. У ЗНП заявлено, що оскільки ця ділянка захищена більшою мірою, ніж два інших потенційних місця масових поховань, а також через розкидану інформацію про тамтешні потенційні поховання, це дослідження слід розглядати окремо від основної дослідницької програми. Отже, окремий кошторис цього елемента буде включено пізніше в цьому документі.

До початку проведення польових робіт на єврейському кладовищі повинні бути враховані наступні питання:

- Повинні бути отримані дозволи від рабинської влади Рогатина, щоб мати доступ та провести археологічні роботи на кладовищі. Окремі дозволи для проведення археологічних робіт також можуть знадобитися (див. Розділ 4).
- Запропонована методологія навмисно неінвазивна з метою дотримання закону Галаха та запобігання порушенням у всіх похованнях в межах кладовища. Хоча рабинський нагляд, швидше за все, не потрібний (як зазначено в ЗНП), до початку польових робіт будуть проводитися обговорення щодо методології з рабином Івано-Франківська, щоб схвалити цей проект та отримати рекомендації по його реалізації.
- Розрахунковий час обстеження: 2 дні.

В рамках зусиль, спрямованих на документування місць вбивств часів Голокосту, доктор Керолайн Старді Коллс в даний час є керівником докторської дисертації, що стосується на картографуванні та поширенні інформації про місця масового насильства, що існують поза нацистськими таборами. Цей докторський проект, що здійснюється Челсі Уестон (одна з запропонованих помічників по проекту), буде використовувати дослідження на кількох єврейських кладовищах у Польщі разом із низкою інших ймовірних місць масових страт.

Крім того, Центр археології недавно отримав фінансування для роботи над проектом під назвою «Фіксація культурного геноциду та місць вбивств на єврейських кладовищах» від Міжнародного альянсу пам'яті жертв Голокосту. Проект є результатом співпраці між Стаффордширським університетом, Фондом Мацева (The Matzevah Foundation) та Фондом Забуття (Fundacja Zapomnianie). Цей проект дозволить підвищити рівень обізнаності про причини і наслідки культурного та фізичного геноциду (використовуючи єврейські кладовища, осквернені нацистами в якості попереднього case study), безпосередньо борючись із расизмом, ксенофобією і ворожістю у наш час. Це буде досягнуто за рахунок: (1) Проведення нових досліджень щодо зв'язків між знищенням майна нацистами і їх посібниками та використанням релігійних просторів як місць вбивств; (2) Здійснення ряду «проектів соціальної дії» на окремих єврейських кладовищах, де культурний і фізичний геноцид мали місце в минулому, і де нині відбуваються зневага та вандалізм; (3) Поширення результатів (1) і (2) через новітню цифрову платформу. Для досягнення цих цілей у проекті буде застосовано унікальну міждисциплінарну методологію, в якій використано методи з історії, археології, цифрових гуманітарних наук, методи консервації, а також залучення

громадськості. Хоча цей експериментальний проект фокусується на об'єктах в Польщі, в довгостроковій перспективі команда проекту хотіла б розширити це дослідження, щоб включити інші місця в інших країнах Європи. Таким чином, Центр археології зацікавлений в обговоренні потенційного довгострокового співробітництва, за допомогою якого єврейське кладовище в Рогатині можна було б вивчити детальніше, ніж це дозволяє викладена вище пропозиція, та при цьому будуть виготовлені цифрові інструменти для публічного розповсюдження. Ця робота потребуватиме значного додаткового фінансування і тому має послідувати обговорення щодо того, як таке фінансування може бути забезпечене.

3.5. ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОСТІ

Як видно із запиту на пропозицію та з додаткових досліджень Єврейської спадщини в Рогатині, нащадки євреїв, які жили в Рогатині, надзвичайно зацікавлені в забезпеченні того, щоб злочини, скоєні під час Другої світової війни, не були забуті та про те, щоб поховання їхніх предків були захищені. Очевидно також, що багато членів місцевої громади прагнуть того, щоб відомі місця були захищені та відновлена пам'ять про колись квітучу єврейську громаду. Таким чином, археологічна команда з радістю вітає включення нащадків та місцевих добровольців до пропонованої польової роботи. Після завершення польових робіт археологічна команда також буде готова надати допомогу в поширенні результатів проекту настільки широко, наскільки це можливо.

Для того щоб забезпечити безпечне робоче середовище для команди проекту, волонтери будуть зобов'язані впродовж всього часу працювати згідно інструкцій археологічної групи та дотримуватися Університетських керівних вказівок щодо здоров'я та безпеки. В разі продовження проекту, будуть складені окремі правила стосовно цих умов.

4. ДОЗВОЛИ ТА ІНШІ НЕОБХІДНІ ВИМОГИ

Для проведення обстеження з повагою до місцевих та релігійних законів перед початком польових робіт потрібно виконати ряд вимог, описаних нижче. Інші нижчеописані вимоги включають практичні аспекти, які мають сприяти безперешкодній реалізації запропонованої методології:

4.1. ЮРИДИЧНІ ДОЗВОЛИ

Для проведення археологічних робіт в Україні потрібно дотриматися ряду юридичних умов та отримати офіційний дозвіл від відповідного органу охорони культурної спадщини, що повинно бути зроблено перед будь-яким дорожнім бронюванням та іншими приготуваннями до роботи на місцевості.

Закон України «Про охорону культурної спадщини» встановлює, що захист місць або залишків спадщини, що має археологічне та/або культурне значення, є обов'язком держави. Стаття 35.1 цього Закону говорить, що:

«Проведення археологічних розвідок, розкопок, інших земляних робіт на території пам'ятки, охоронюваній археологічній території, в зонах охорони, в історичних ареалах населених місць, а також дослідження решток життєдіяльності людини, що містяться під землею поверхнею, під водою, здійснюються за дозволом центрального органу виконавчої влади у сфері охорони культурної спадщини, що видається виконавцю робіт – фізичній особі, і за умови реєстрації цього дозволу у відповідному органі охорони культурної спадщини».

У статті 35.4 також говориться, що «застосування металошукачів чи будь-якого іншого пошукового обладнання або відповідної технології на об'єктах культурної спадщини дозволяється тільки за наявності дозволу на їх використання та підлягає обов'язковій реєстрації у відповідному органі охорони культурної спадщини». В описаній вище методології використовується обладнання для неінвазивного пошуку, тому будуть застосовані ці статті.

Якщо ділянки, які будуть досліджуватися, вважаються культурними об'єктами відповідно до цього закону, тоді, щоб продовжити археологічні роботи, Інститутом археології Національної академії наук України повинен бути виданий «відкритий лист» директору проекту. Після офіційного вступу в силу проекту, Стаффордширський університет проводитиме додаткові дослідження, щоб визначити, чи є необхідність, і якщо є, то надасть матеріали, необхідні для отримання цього листа, які будуть містити копію пропозиції та документи, що підтверджують кваліфікацію археологічної групи.

Слід зазначити, що в минулому для археологів, які працюють в Україні на державній організації (музеї, університети, урядові організації, такі, як Інститут археології Національної академії наук), було необхідно фактично взяти роботу під керівництво провідного археолога, якому вже було надано такий дозвіл.⁶ На даному етапі поки не зрозуміло, чи стосується це цього проекту дослідження (на відміну від розкопок) і тому рекомендується сконтактуватися з Інститутом археології Національної академії наук для того, щоб обговорити це питання якомога швидше.

Після того, як археологічні роботи будуть затверджені, частини закону говорять про відповідальність тих, хто проводить археологічні роботи:

- «забезпечити збереження виявлених під час досліджень об'єктів культурної спадщини;
- своєчасно здати звіт про дослідження органам, що видали дозвіл та кваліфікаційний документ;
- передати всі знайдені під час досліджень рухомі предмети, пов'язані з нерухомими об'єктами культурної спадщини (антропологічні, антропологічні, палеозоологічні, палеоботанічні та інші об'єкти, що мають культурну цінність), на постійне зберігання визначеній у дозволі установі для занесення до державної частини Музейного фонду України;
- передати польову документацію та звіт про проведені роботи до архівного підрозділу державної наукової установи у порядку, визначеному законодавством;
- забезпечити належну консервацію об'єктів культурної спадщини, що мають культурну цінність, упорядкування території після завершення робіт, а в разі потреби – взяти участь у підготовці зазначених об'єктів до експозиції, а пов'язаних з ними матеріалів – до проведення їх державної реєстрації як пам'яток» (*стаття 35.2*).

Закон «Про охорону археологічної спадщини» (2004) включає в себе окрему згадку про людські останки. У 2008 році до цього закону було прийнято додаткові приписи, що стосуються процедури, яка відбувається після виявлення людських останків та щодо їх довготривалого захисту. Оскільки цей проект не включатиме в себе розкопки, багато положень даного законодавства не будуть застосовуватися. Проте ймовірно, що якийсь «відкритий лист», який забезпечуватиме дозвіл на проведення пропонованого дослідження, передбачатиме, що держава повинна бути повідомлена про результати неінвазивних досліджень, в тому числі місцезнаходження будь-яких потенційних місць поховань, виявлених із використанням геофізичних методів.

Якщо запропонований проект продовжуватиметься, додаткові консультації будуть шукатися в юридичних вимогах Стаффордширського університету, а робота буде здійснюватися тільки відповідно до нормативно-правової бази країни.

4.2. ЗАЦІКАВЛЕНІ СТОРОНИ: МІСЦЕВІ ОРГАНИ ВЛАДИ, РЕЛІГІЙНІ ЛІДЕРИ ТА ГРОМАДА

Рекомендується надати копію археологічного проекту місцевій владі, релігійним лідерам та іншим зацікавленим сторонам, щоб проінформувати їх про наш намір провести археологічні дослідження. Отримання місцевої підтримки для цього проекту вважаємо життєво необхідним як прояв ввічливості по відношенню до місцевої громади, з тим щоб переконатися, що освітницькі та коммеморативні цілі проекту будуть досягнені в належній

мірі, переконатися у безперешкодній його реалізації, а також проект може отримати користь від будь-якого знання відносно досліджуваних ділянок. Знову ж таки, це повинно бути завершено до укладання домовленостей про польові роботи. За першої можливості рекомендовано провести обговорення між доктором Керолайн Старді Коллс та командою Єврейської спадщини Рогатина (після того, як офіційне рішення буде прийнято та перейдено до реалізації проекту), для того щоб визначити перелік зацікавлених сторін, які повинні бути поінформовані і, де це можливо, залучені до проекту, відповідно до підходу щодо залучення громадськості, викладеного в методологічній частині цього документа.

Запропонована методика була розроблена відповідно до закону Галаха, на підставі попереднього досвіду керівника проекту та консультацій рабинів з цього предмету.⁷ Після завершення формальних домовленостей і початку проекту, запропонована методика також буде обговорюватися більш детально з релігійними лідерами в Україні, щоб забезпечити дотримання остаточним планом проекту необхідних стандартів.

4.3. ДОЗВОЛИ ЗЕМЛЕВЛАСНИКІВ

Короткий опис проекту зазначає, що точні власники землі, на якій ймовірно розташовані два південних масових поховання, поки не відомі. Право власності на ці та інші ділянки, які підлягають обстеженню, повинно бути встановлене якомога швидше, і команда археологів просить Єврейську спадщину Рогатина допомогти в цьому. З землевласниками слід почати переговори, щоб забезпечити їх дозвіл на вхід та реалізацію описаних вище методик. Я буду більш ніж рада допомогти в отриманні цих дозволів шляхом надання офіційного проекту пропозиції, придатного для відкритого розповсюдження. Беручи до уваги існуючі контакти команди проекту Єврейська спадщина Рогатина, було б дуже високо поціновано надання допомоги з перекладу та контактів на місці з землевласниками, якщо це можна забезпечити. Підписаний примірник проекту пропозиції та форми договору потрібно повернути доктор Керолайн Старді Коллс в Стаффордширський університет, щоб продемонструвати, що землевласники надали свій дозвіл на продовження робіт. Знову ж таки, бронювання, пов'язані з поїздкою, та приготування до польової роботи не можуть бути зроблені, поки ці дозволи не буде отримано.

4.4. ОЧИЩЕННЯ ВІД РОСЛИННОСТІ

Через зміни рослинного покриву, які можуть бути викликані наявністю масових поховань та інших прихованих останків, бажано, щоб рослинність залишалася такою як є, поки команда археологів не проведе первинне обстеження ділянок (подробиці див. в методологічному розділі). Після того, як це початкове обстеження буде завершено і будь-які зміни рослинності буде нанесено на карту, рослинність потрібно буде зрізати. Щоб полегшити доступ для георадару (GPR), необхідна висота не більше ніж 5 см. Всю зрізану рослинність потрібно прибрати з ділянок. Археологічна команда може допомогти з очищенням від рослинності, щоб переконатися, що все відповідає нашим потребам. Проте, було б краще мати якусь додаткову допомогу з боку місцевих робітників, якщо це можливо, а також інструменти повинні бути надані на місці.

Внаслідок аналізу сучасних аерофотознімків ділянок було помічено, що запропоновані для обстеження райони відхиляються у бік сільськогосподарських угідь. Це означає, що дозвіл на доступ до цих областей і зрізання посівів (у разі необхідності) повинен бути отриманий, як це описано в розділі 4.3. Оскільки не можливо провести GPR обстеження на ділянках, на яких знаходяться зернові культури, тому буде необхідно визначити характер цих культур для того, щоб або: (а) спланувати польові роботи після збирання врожаю, або (б) організувати зрізання/спалення сільськогосподарських культур до початку звичайного збору врожаю. Як повідомила нам Єврейська спадщина Рогатина, останнє буде вимагати виплати компенсації фермерам, тому важливо з'ясувати це якомога швидше. Жодні кошти на відшкодування цих витрат не включено до кошторису цього проекту.

5. ГРАФІК

5.1. ПІДТВЕРДЖЕННЯ ГРАФІКУ

Графік польових робіт та звіт про їх виконання буде узгоджено з Єврейською спадщиною Рогатина, як тільки рішення про продовження роботи над проектом буде прийнято. Археологічна команда прагнучиме завершити роботу якомога швидше. Відповідно до переддоговірних зобов'язань за проектом та погодних умов в Україні, перша доступна можливість провести роботу буде весна – літо 2017. Необхідно з'ясувати обставини щодо сусідніх зернових, що ростуть на ділянках, які досліджуватимуться, перед визначенням точних часових рамок дослідження. Після того, як Єврейська спадщина Рогатина це встановить, їм пропонується обговорити це за першої можливості з доктор Керолайн Старді Коллс, таким чином графік проекту може бути визначений, а також знаходитися в русі.

5.2. БЕЗПЕКА ТА ЗАХИТ КОМАНДИ

Виконання польових елементів методології, зазначених у цій пропозиції, залежить від можливості команди безпечно подорожувати до та по самій Україні. Стосовно подорожі Стаффордширський університет у кожен момент часу дотримуватиметься порад Міністерства закордонних справ Об'єднаного королівства та співдружності (FCO). Існуючі рекомендації не висловлюються проти поїздок у регіон навколо Рогатина, але радять бути обережними під час подорожі до будь-якої частини України: <https://www.gov.uk/foreign-travel-advice/ukraine>. Ці рекомендації будуть моніторуватися аж до моменту поїздки, якщо запропонований проект буде продовжуватися. Якщо в будь-який момент часу Стаффордширський університет вважатиме, що існує загроза для здоров'я і безпеки своїх співробітників, польова робота буде скасована і/або перенесена, якщо можна буде це безпечно зробити. Положення та умови, що стосуються безпеки та схоронності команди будуть обговорюватися в подальшому, якщо проект продовжуватиметься, а також необхідно буде створити офіційний договір стосовно цього.

6. ДОСЛІДНИЦЬКА ГРУПА

6.1. СТАФФОРДШИРСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Включаючи історію викладання, наукових досліджень та передачі знань, Стаффордширський університет, починаючи з 1901 року, має довгий та підтверджений послужний список у проведенні піонерських досліджень та забезпеченні інформативної, передової та стимулюючої освіти для різної аудиторії. Університет має 16.000 студентів, що навчаються з відривом від виробництва, та ще 5000 студентів, що поєднують дистанційне навчання та роботу. Ми взяли участь у багатьох успішних міжнародних проектах за рахунок фінансування такими програмами, як FP6/7, Horizon 2020 та Erasmus. В університеті є чотири факультети (Бізнесу і права; Наук про здоров'я; Обчислювальної техніки, інженерних та природничих наук, а також Мистецтв і творчих технологій).

6.2. ЦЕНТР АРХЕОЛОГІЇ

На базі Наукового центру Університету з фінансуванням в 30 мільйонів фунтів стерлінгів, Центр археології проводить дослідження світового класу та надає консультації з широкого кола питань археологічної та судово-медичної тематики – все це за допомоги ультрасучасного обладнання і потужностей. Завжди прагнучи поліпшити археологічну практику, Центр археології в даний час проводить новаторську роботу в дисципліні археології Голокосту та судово-медичних підходів до похованих останків. Центр археології було зареєстровано (Registered Organisation чи RO) Королівським інститутом археологів і його співробітники мають намір дотримуватися найвищих стандартів у сфері археологічної практики. Співробітники Центру також працюють в рамках Наукового відділу судово-медичної експертизи та злочинності, який був одним із перших університетів у Великобританії, що отримав акредитацію Королівського товариства судових наук (колишнє Наукове товариство

криміналістики) за високу академічну якість.

6.3. Д-Р КЕРОЛАЙН СТАРДІ КОЛЛС

На чолі цього дослідження є провідний науковець Центру, д-р Керолайн Старді Коллс, доцент в галузі судової археології та розслідувань геноциду, що спеціалізується на дослідженнях Голокосту. В новаторських дослідженнях д-ра Старді Коллс основна увага приділяється застосуванню міждисциплінарних підходів до дослідження ландшафтів Голокосту. В рамках цього дослідження вона завершила перші археологічні обстеження колишнього табору смерті в Треблінці (Польща), місць, що мають стосунок до програми рабської праці в Олдерні (Нормандські острови), колишній югендтабір і ангальттабір Семлін (Сербія) та місця вбивств в Адамполі (Польща). Останнім часом вона також працювала над експериментальним проектом із картографування місцевості Берген-Белзен (Німеччина) разом із Меморіальним фондом Голокосту Великобританії (UKHMF).

Д-р Старді Коллс нині є головним дослідником у трьох великих науково-дослідних програмах, що стосуються Голокосту та судово-медичної археології. Перша – *Фіксація культурного геноциду і місць вбивств на єврейських кладовищах* – це особливо актуально для пропонуваного дослідження в Рогатині, оскільки вона спрямована на:

- (1) Проведення нових досліджень щодо зв'язків між знищенням майна нацистами та їх посібниками, а також використанням релігійних просторів як місць вбивств.
- (2) Проведення ряду «проектів соціальної дії» на окремих єврейських кладовищах, де в минулому мав місце культурний та фізичний геноцид, і де зневага та вандалізм продовжуються тепер.
- (3) Поширення результатів (1) і (2) через передову цифрову платформу.

Другий проект – *Доступ до табірних територій: інклюзивні стратегії використання європейської конфліктної спадщини* – прагне запропонувати нові згоди щодо інтерпретації, оцінки та презентації культурної динаміки колишніх таборів часів Голокосту та комуністичної доби. Цей проект використає багато неінвазивних методів фіксації, викладених у пропонуваній програмі роботи в Рогатині, які вже були розроблені в рамках раніших дослідних програм у таборах Голокосту по всій Європі (як описано вище).

Третій проект – *Цифрова судово археологія* – розроблятиме і застосовуватиме нові цифрові методи фіксації: від археології та ігрових технологій до складних кримінальних розслідувань з метою поліпшення способів, якими в суді представляються докази з місць вчинення злочину.

Д-р Старді Коллс прагне поєднувати дослідження та професійну практику, про що свідчить її прихильність до різних професійних організацій та публікації. Вона є членом Освітньої консультативної групи UKHMF, що призначена урядом Великобританії, і членом Експертної групи з судової археології. Вона здійснює судово пошукову та відновлювальну роботу з силами поліції Великобританії, є членом Королівського інституту археологів (MCIFA), а також членом (MCSFS) та апробованим оцінювачем Королівського товариства судових наук (CSFS) за університетською схемою акредитації. Д-р Старді Коллс в даний час керує чотирма аспірантами, які вивчають широкий спектр археологічних питань, включаючи нові методи обстеження та дистанційного зондування, археологічні культури, а також методи поширення і візуалізації. Вона також викладає за цілою низкою магістерських та бакалаврських програм, а також регулярно бере участь в інформаційно-популяризаторських заходах у Великобританії і за кордоном. Вона багато публікується з питань Голокосту та судово-медичної археології. Її останні монографії це *Археологія Голокосту: нові підходи та перспективні напрямки*, а також *Довідник зниклих безвісти* (в серпні 2016 р.) Її дослідження привернули увагу міжнародних ЗМІ за допомогою телевізійних документальних фільмів і радіо програм, що виходили в ефір в Європі та США.

З серпня по грудень 2016 року, д-р Старді Коллс буде запрошеним науковим співробітником Центру перспективних досліджень Голокосту імені Джека, Джозефа і Мортон Мандель в Меморіальному музеї Голокосту Сполучених Штатів Америки. Вона також була запрошеним науковим співробітником в коледжі Голдсміт, Лондон (проект Forensic Architecture) і Нідерландського інституту перспективних досліджень (проект Terrorscapes). Вона також виступає в якості наукового радника для Кемп Вестерборк, засідає в NWO Групі археології Голокосту та була консультантом Фонду польсько-німецького примирення.

6.4. КЕВІН КОЛЛС

Кевін Коллс є професійним археологом, який працює для Центру археології в Стаффордширському університеті в якості провідного менеджера археологічних проектів. Кевін керував та публікував результати археологічних проектів на всій території Сполученого Королівства та Європи і має більш ніж 15-річний досвід в області наукових досліджень і професійного розвитку як менеджер в археології. Його спеціалізація включає в себе знання технік польової археології, міської археології та судової археології.

Портфоліо Кевіна включає в себе великі археологічні розкопки в багатьох міських центрах Великобританії, в тому числі Лондон, Бірмінгем, Манчестер і Брістоль, археологічні дослідження та дистанційне зондування на Шотландських островах і сільські археологічні обстеження в центральній Греції. За останні вісім років Кевін також працював в тісному контакті з його дружиною (доктор Керолайн Старді Коллс) по ряду науково-дослідних проектів з судової археології по всій Європі, в тому числі вищезазначених проектів в Треблінці, Олдерні і Старо Саймісте. Він є активним членом *Фіксації культурного геноциду і місць вбивств на єврейських кладовищах і Доступ до табірних територій: інклюзивні стратегії використання європейської конфліктної спадщини*, довівши свій досвід в області управління проектами, польових археологічних досліджень та застосування інноваційних неінвазивних методів до цих досліджень. Він також працював з багатьма поліцейськими організаціями в якості зовнішнього консультанта, пов'язаного з пошуком похованих людських останків, і в даний час управляє різноманітними великими науково-дослідними і комерційними проектами.

З його поточних проектів, найбільш престижним є проект «Розкопки для Шекспіра» в Стратфорд-на-Ейвоні. Це глобально важливий проект, що фокусується на розкопках останнього місця проживання Вільяма Шекспіра (так звана Нова садиба) і будинку, в якому Поет помер. Цей проект, а також його робота на Шотландських островах, послугували до двох гучних виступів на телевізійних програмах для BBC (Розкопки для Великобританії BBC 2 і BBC Альба в Шотландії), це місце також було в центрі уваги годинної спеціальної програми Команда часу в 2012 (Channel 4). Зовсім недавно він також брав участь у дослідженні могили Шекспіра, використовуючи широкий спектр передових методів неінвазивного обстеження, і це дослідження було предметом великого документального фільму 4-го каналу (Гробниця Шекспіра). Кевін принесе цей унікальний досвід для проекту Єврейська спадщина Рогатина і буде спиратися на свій досвід в області застосування найсучасніших неінвазивних методів для складних археологічних об'єктів.

6.5. ІНШІ СПІВРОБІТНИКИ І ПОВ'ЯЗАНІ ЕКСПЕРТИЗИ

Проект також буде підтримуватися двома археологами з Центру археології. Ці археологи допомагатимуть на різних стадіях проекту: кабінетної оцінки, польовими дослідженнями і подальшою обробкою даних. Перший співробітник буде обраний з існуючого персоналу в Центрі археології на підставі їх доступності в той час, коли пропонувані археологічні польові роботи мають відбутися. Цей співробітник як мінімум буде перебувати на рівні магістра та матиме попередній досвід роботи на місцях часів Другої світової війни. Другою буде міс Челсі Уестон. В рамках зусиль, спрямованих на документування місць вбивств Голокосту, доктор Керолайн Старді Коллс в даний час керує написанням докторського дослідження, яке стосується картографування та поширення інформації про місце масового насильства, які

існували поза нацистськими таборами. У цьому докторському проекті Челсі Уестон досліджуватиме кілька єврейських кладовищ в Польщі, а також низку інших потенційних місць масових страт. Поточні дослідження Челсі в цій області зробить її безцінним членом команди проекту.

7. КОШТОРИС ПРОЕКТУ

Наша пропозиція провести в цілому 7 днів в Рогатині. Повних 3-и дні буде проведено на кожному з місць масових поховань, південному і північному. Це залишає нам 1 день на непередбачувані обставини в тому випадку, якщо потрібно буде продовжити роботу або погана погода впливатиме на робочий час. Команда проекту буде складатися з 4 осіб. Бюджет включає в себе всі витрати на проїзд та проживання, а також всі додаткові витрати по персоналу для завершення звітів після польових робіт, обробки даних, а також архівних та історичних досліджень.

ВИТРАТИ НА ПЕРСОНАЛ ПЛЮС ВИРІШЕННЯ ПИТАНЬ ЩОДО УНІВЕРСИТЕТСЬКОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ТА УПРАВЛІННЯ:	£12,492
ОБЛАДНАННЯ ТА ВИТРАТНІ МАТЕРІАЛИ:	£ 955
ВИТРАТИ НА ДОРОГУ:	£ 3,270
	<hr/>
ПОВНА ВАРТІСТЬ ПРОЕКТУ:	£16,717

Додаткові вимоги проекту пропонується забезпечити в натуральній формі Стаффордширським університетом (не включені в вищезазначену загальну суму): час, необхідний персоналу для поїздки, і прокат штатного обладнання (EDM, GPR, програмне забезпечення, ІТ-послуги): £4,130.

ЄВРЕЙСЬКЕ КЛАДОВИЩЕ

Третє місце дослідження на єврейському кладовищі не входить в цей кошторис. Якщо Ви хочете завершити дослідження цієї локації з використанням методології проекту, викладеної в даному документі, то витрати на це багато в чому будуть залежати від узгодженості роботи по часу. Якщо це обстеження потрібно буде провести в кінці 7-денної польової роботи, то додаткові витрати на персонал і житло будуть дорівнювати **£2,100**. Час міс Уестон буде внеском у натуральному вираженні в проект, тому, якщо це можливо, просимо надати їй можливість використати це дослідження як case study в своїй докторській роботі. Якщо обстеження відбуватиметься в інший час, тоді будемо прохати про додаткові витрати для покриття коштів перельотів, трансферів та прокату автомобілів.

Цей тендер підлягає затвердженню Юридичною конторою Університету у формі договору з усіма умовами.

Ціна буде дійсна з моменту пропозиції до 31 липня 2017 року, після чого може застосовуватися інфляційна поправка.

ОПЛАТА І ЗАМОВЛЕННЯ РОБІТ

Щодо замовлення, ми будемо вимагати офіційного листа або замовлення на роботи від компанії / організації, відповідальної за оплату рахунку-фактури. Замовлення повинно чітко називати організацію або індивіда:

- Повне ім'я, адресу, номер телефону;
- Відомості про рахунок-фактуру (якщо вони відрізняються);
- Дата встановлення ціни Стаффордширським університетом;
- Загальна вартість робіт, щодо яких сторони погоджуються, і попередня дата початку робіт.

Малюнки:

Малюнок 1: Методика кабінетної оцінки, якої буде дотримано в Рогатині (відтворюється на основі Старді Коллс 2015: Таблиця 5.1).

Виноски:

1 Старід Коллс, С. 2015. Археологія Голокосту: підходи і нові напрямки. Нью-Йорк: Спрінгер.

2 Старді Коллс, С. 2015. Археологія Голокосту: підходи і нові напрямки. Нью-Йорк: Спрінгер.

3 Старді Коллс, С. 2015. Археологія Голокосту: підходи і нові напрямки. Нью-Йорк: Спрінгер; Інститут археології. 2012. Стандарти та керівництва з кабінетної оцінки історичного середовища. <http://www.archaeologists.net/sites/default/files/node-files/DBA2012.pdf>

4 Старді Коллс, С. 2015. Археологія Голокосту: підходи і нові напрямки. Нью-Йорк: Спрінгер.

5 Зміни пейзажу в сільській місцевості часто виявляється важко оцінити, такі зміни, як видалення дерев, земляні роботи, як частина управління земельними ресурсами і так далі не завжди можуть бути задокументовані. Див. Хантер, Дж., Сімпсон, Б. і Старді Коллс, С. 2013. Судові підходи до похованих останків. Лондон: Джон Уайлі & Сіни для подальшого обговорення цієї теми.

6 Потєхіна, І. (2012). Довідник Рутледжа по археології людських останків і законодавству: Міжнародне керівництво по законодавству, практиці щодо розкопок і оцінки археологічних людських останків. Лондон: Рутледж.

7 Старді Коллс, С. 2015. Археологія Голокосту: підходи і майбутні напрямки, Нью-Йорк: Спрінгер.
